

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput decimum. Quomodo Lutherani Turcicum optarint dominatum, &
caussa fuerint quod pars aliqua Christianitatis ei subjecta sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

inducias à Cæsare factas esse acceperant, unde dici non potest quanto metu consternati fuerint: eoque quantas omnino poterant, copias conscripserunt, ut primi in armis possent apparere.

Ratisbonæ XV. Cal. Julij in Comitum itum est, peracto SS. Missæ officio, consensu magno decretum ut Cæsar Tridentino Concilio assisteret, illudque turaretur, Protestantes eodem, quo toties provocassent, adigeret. Cæsar Nonis Julij Civitatibus Imperij perscripsit se in rebelles moturum, & quibus causis ad id moveretur. Saxo & Landgravius Idibus Julij se arma pro Religione sumere edito scripto publicarunt. Atque ita ad arma deinceps fortiter itum est (p)

Ad Ratisbonensem conventum Angliæ quoque rex Henricus VIII. Legatos miserat, Stephanum Gardinerum Episcopum Vintoniensem, & Cneverum equestris ordinis virum, eum potissimum in finem, ut Principibus apud Pontificem, cui rebellaverat, intercessoribus ad reconciliationem ureretur, aperte præferens, non aliam quam Romanam pro vera se agnoscere Ecclesia. At infelix hic Princeps apud utriusque religionis homines erat in detestatione ea, ut vix quisquam audite eos dignaretur, ob evidenter iniuste ab eo tentatum divortium, ex quo ingens illa multorum malorum Angliæ series est exorta. Et hæc causa fuit & occasio, ut Cochleus scribit, quæ dictum regem à Lutherana hæresi avellit, offensum scilicet eo quod nec Protestantes divortium ipsius, primam omnium quæ sequuta sunt in illo regno, miseriarum originem, probarent.

Sed omissa Angliæ, Germaniæ res modo persequamur: cui ipsum cælum non obscuris signis imminentia mala præsignificabat Nam ut combustio Planetarum in tripl. citate Martis, quæ Anno MDXXIV. contigit, religionis mutationem portendebat, sic quatuor eclipses, quæ eo tempore, quo Lutheri deliria totum fere Mundum inter se bello commiserant utrumq; cœli luminare passum fuit, vehementer omnium animos terrendo obstupescerunt. In primis vero terribile erat solis deliquium, 24. Jan. Anno 1544. ut qui totus pene obscuratus, vix malignam aliquam lucem Mundo reddebat, reclusus inferiore in parte ad X. digitos (q) Magnam hanc eclipsin Solis, tres Lunæ defectiones exceperunt nempe 9. Jan. 4. Jul & 18. Dec uti Gaucicus refert, quod iam inde ab eo Caroli Magni tempore, quo is Saxonum gentem à paganismo ad Christianam religionem traduxerat, numquam evenit.

Flebile est hic meminisse quomodo Hungari, quamque suppliciter, expositis suæ patriæ calamitatibus & periculis, à Germaniæ Principibus auxilia petierint, quæ vero Lutheranorum erga eisdem fuerit charitas, quod Christianæ Republicæ studium, sequenti capite ostendam: Neque hoc ab Historiæ meæ serie alienum erit. Interca Cæsarem & Protestantes bellico apparatu occupatos paullulum relinquamus.

QUOMODO LUTHERANI TURCICUM optârunt dominatum, & causa fuerint quod pars aliqua Christianitatis ei subiecta sit.

CAPUT X.

ARGUMENTUM.

- I. Lutherus Turcom Christianis Principibus præfert, &
- II. A faciendo ei bello dehortatur.
- III. Vi etiam alij hæretici.
- IV. Solimannus Lutherum videre expetit.
- V. Lutheri culpa Hungaria & Transylvania amissa.
- VI. Protestantes Christianis laborantibus sepe auxilium denegarunt.

Quam magna est corruptæ hominum naturæ malitia! quæ quum in alijs affectibus rum in ira præcipue & odio apparet. Ubi namque semel alicuius rei odium animum subierit, nisi protinus obstitas, indies ita augefcit, ut nullis neque rationis frænis regi, neque ullo honoris respectu cohiberi, neq; vel Dei saltem reverentia & metu retundi, nedum exstingi possit. Lutherum videamus: in quo contra Pontificem conceptum odium ita crevit, ut publice profiteri non sit veritus, (a) Turca dominatum multo quam Pape esse tolerabiliorem. In Romana Ecclesia multo plus & turpioris committit idololatriæ atque impietatis, quam in Mahumetana. Comparationem deinde instituit: & quemadmodum, inquit, Turca Evangelij doctrinam per Alcoranum suum exstinguit, sic Pape per suas Decret-

p Idem q Gemma, Frisius in Radio Astronom. Lovanij vidit h. 8 53. post merid. Crusius Vlma h. 9 a. merid. Keplerus in paralip. Vitell. p. 296. & Funcius XI. digit. & capisse nocte: cere uti crepusculo vespertino.

cretales. Pergit: Quid malifacit Turca? Occupat provincias, & temporaliter gubernat. Idem Papa facit; & animas nostras & corpora simul deglutit: quod Turca non facit. Hic suam cuique liberam permisit religionem. Id Papa non facit. In epistola vero ad Germaniæ Nobilitatē, Turcarum dominatu ait nihil esse gratius aut acceptius, ut in quo nec Canonicū nec Civile ius locum habeat. Eoque servitutem potius spiritua-lem unius (Pontificis scilicet) excutiendā, quā temporalibus armis alterius (Turcæ nempe) resistendum. In suā: Solimanno potius obediendū quā Carolo. Erasmus ad fratres inferioris Germaniæ scribens, hunc sermonē & hoc vorū ait frequens esse in ore Lutherano- rum, malle se scilicet sub imperio Turcæ non baptizati, quam sub imperio Turcæ baptizati vivere (sic Carolus V. Imperatorem illi appellabant) Hinc adeo factum est, ut plures etiam aaresignani huius se & a, non solum Alcoranū porticum, verum etiam ipsa Turcarum Moschearum adyta ingressi sint, ut infra dicam, quando nobis de Polonia sermo erit.

II. Turcarum Imperatorem Lutherus in quodam contra Caroli Cæsaris Edicta libello, dicit multo prudentiorem esse & iustiorē Christianis Principibus, eoque populū monet, ne vel arma contra eum sumat, vel quidquam in belli sumptus contribuat. Quid enim boni, inquit, evenire ijs potest qui Deum tentant & blasphemant! An non vides, saccum illum vermiū, Imperatorem, iactare se pro vero & supremo Ecclesiæ Catholice defensore? Et alibi, (b) Male, inquit, faciunt, qui contra Turcā arma sumunt. Quod quid aliud est (d sceleratam stropham & sophisticationem! quam Deo repugnare? qui nos eo tamquam flagello verberat. At non tam religiosus fuit Lutherus, quum Saxonem & Landgraviū contra Carolū V. Imperatorem; aut cum subditos & rusticos contra Principes & Dominos armavit. Quia vero videbat hoc suum thema à plerisque damnati, purgare se volens, scripto edito demonstrat, cum Turcā belligerandum esse, non quidem eo fine, ut ne religionem nostrā contrariam ab ipso accipere cogamur, sed ut à vi & iniuria nos defendamus. Sic etiam sentiunt, sic loquuntur, qui in schola ipsius educati sunt. Huldericum Huttenū audiamus, cuius tam honorificum in Beza Iconibus exstat elogium. Me quidem non invito, inquit, fiet, ut Turcis obediamus, qui fortes sunt & iustitia studiosi, & vires suas non religioni propugnanda, sed imperij amplificando impendunt. Et alibi optat, ut Deus Turcā Papā loco

nostris capitibus dominium imponat. Ferox huius hominis ingenium. Beza ait, quum ad cælum antea ipsum extulisset, gloria eius multum obsitisse; quæ tamen ad summum perventura fuerit, nisi in ipso ætatis flore, anno nimirum XXX insignis ille animi ardor antequam maturuerat, subitanea morte fuisset extinctus. Nec vero Lutherus tantum & Huttenus, verum etiam Oecolampadius & alij huius eiusdem voti rei fuerunt, uti passim scripta eorum restantur.

III. In quo illi Arrianorum sequuti sunt exemplum, qui teste Athanasio, cum paganis contra Catholicos Principes fœdera inierunt. Sic etiam Albigenes cum Miramolino Maroci rege, Mahumetano, de Castiliæ rege Catholico communibus armis oppugnando egerunt: quorum insolentia eo usque etiam progressa est, ut Innocentio Papæ nunciari iusserint, propediem se templa qua Roma sunt, in equorum stabula conuersuros. Possem ego quæ novis istis Evangelicis cum Solimanno & Amurathe Turcarum Imperatoribus intercesserint consilia, quæ item Anglorum Regiæ Acatholicæ Legatus molitus sit, è documentis à fide digno viro acceptis ostendere, tum etiam quomodo Protestantes de Hieremia Patriarcha in exsilium pellendo cum Turca egerint: sed quia hæc ad politicam magis administrationem pertinent, omitto. Sed & hac de re amplior erit dicendi locus, quando nostrorum Evangelicorum vexilla, pulcherrimum illud symbolum, TURCICI POTIUS QUAM PAPISTÆ, &c. præferentia, in conspectu omnium posita videbis. Omitto quæ Launius in Republica sua Christiana scripsit: (e) quæ sane incredibile est aliquid nefciuisse, ut qui Consistoriis illis & Synodis militatibus non semel interfuerit. Sed & vel inuitis miseræ Franciæ calamitates infra nobis exposituris, harum rerum mentio obijcietur. Facere tamen hoc loco non possum, quin memorabilem hanc historiam, & à Veneto quodam Nobili Relationibus suis insertam, & à Manlio quoque in Locis communibus allegaram, recenseam; quamvis eadem in Commentarijs ad Coronam Tertulliani, leuiter & velut extremo digito delibārim.

IV. Anno M D XXXIII, quum Solimannus accepisset, quantas turbas unus monachus in totū Christianorum imperio dedisset, & quod is inter

Kk 3

alia

b Luth. Tom. 2. fol. 49. c. lib. 2. cap. 13.

alia Christianis ne contra Turcas arma ferrent auctor esset; sperans, novum hunc esse Prophetam, a Deo Mahumetis precibus & intercessione in id summum, ut viam ipsi ad reliqua Christiani orbis occupanda sterneret: Germanum hominem civem Hagiensem, qui aulam ipsius sequebatur (hunc Episcopus Rurmundensis, idem narrans, ad Solimannum ab ipso Luthero missum, velle videtur) ad se vocavit, & quis ac qualis esset ille Lutherus de quo tam multa dicerentur percontatus est: quot annos esset natus, quæ ipsius esset doctrina, &c. in primis vero mirum ipsi videbatur, immo miraculi loco habebat, quod non iam dudum à Pontifice & Imperatore è vivis esset sublatus. De quibus singulis cum ille respondisset, hominem scilicet esse tum temporis ferè quinquagenarium; ac simul ingens illud atque atrox inter Christianos ab hoc monacho proleminatum dissidium exposuisset: Solimannus exclamans: *O magnum, inquit, virum! qui Christianam Republicam brevi, opinor, ad ruinam impellet. Atque utinam ille aliquanto esset iunior! Si mea quidem vellet uti opera, bonum me & liberalem dominum experiretur.* Ajunt, quum hæc Solimanni verba Luthero narrata essent, eum signo crucis manu facto, exclamasse: *(d) Ah! à tali & tam liberali domino custodiat me Deus!* Unam tantum rem in Lutherana religione Turcæ displicuisse Erasmus ait, quod nimirum velut individuas comites rebelliones & seditiones haberet annexas, quæ tandem victos & victores simul perdant,

*uno totamq; sepulcro
Contumulent patriam.*

Hinc etiam Solimannus sapiens ceteroqui Princeps, ut Hungarica testatur historia, (e) quum accepisset Lutheranos in Transylvaniam, à se nuper occupatam, irrepere, Isabellam reginam, cuius protectionem contra Ferdinandum regem susceperat, monuit, ut si unà cum filio Ioanne bona sua uti velit gratia, istos Nova religionis homines ex omni ditione sua quamprimum expelleret. Nolebat enim perniciosam fementem alibi quam in hostium suorum arvo fieri ac succrescere; quamvis utraque religio nimirum sua & Lutherica affinitatē aliquā inter se habeat, ut alibi ostendam.

V. Illud sane citra mendacium negari non potest, dissidia à Luthero excitata Turcarum res multum promovisse, qui eiusmodi occasionibus non neglexerunt. Et quemadmodum Ro-

manum Imperium nulla res magis ad summum illam supra omnes ceteras gentes magnitudinem evertit, quam domesticæ aliarum Gentium seditiones & discordiæ, quæ externæ potentæ fores aperiunt, sic Orthomanicum Imperium ad eam quam nunc videmus & timemus potentiam, per schisma hoc & dissidium religionis præcipue gradum sibi fecit. Nam post Rhodum Christianis eo tempore quo Lutheristorum mundum perturbare incipiebat, (f) ereptam, hoc vel in Christianitatis maritimo everso propugnaculo, alterum quoque terrestre, florentissimum nempe Hungariæ regnum, periclitari statim cæpit, adeoque brevi hostis omnium immanissimi prædæ & libidini fuit relictum. Qui miserabile Hungariæ excidium literis consignarunt, Luthero magnam eius culpæ partem imputant: siquidem Christianis Principibus inter se de nova Lutheri doctrina dimicantibus, Turcæ non solum ultra centum quinquaginta Christianorum millia partim ferro trucidarunt, partim in morte peiorem servitutem adduxerunt, verum etiam Budam, Belgradum, Albam Iuliam, & alias opulentissimas quondam vrbes in suam redegerunt potestatem (g).

VI Notum factum est, nec Sleidanus dissimulat, in omnibus illis primis Imperij conuentibus, Protestantes semper protestando protestatos esse, nisi liberum sibi sua religionis permitteretur exercitium, nulla se contra Turcam, quamvis ipsorum caputibus proxime imminerem, auxilia collaturos. Hæc ipsorum Anno M D X X X in comitijs Augustanis vox fuit & protestatio, quæ etiam in omnibus qui deinde celebrati sunt conventibus repetierunt. Immo tum quoque, quando Vienna à trecentis Turcarum millibus obsessa, non Germania tantum, sed & universa Europa in extremo versabatur periculo, Protestantes ociosi tantarum calamitatum Germaniæ, velut extremam aleam tum iacentis, spectatores fuerunt. Quod si ea urbs à Turcis expugnata fuisset, nihil sane erat quod illis obstat, quominus ad Rhenum usque fines suos proficerent, & ferro flammaque omnia popularentur. Transylvaniæ quoque amissionem Lutheranorum seu Protestantium bello acceptâ ferendâ esse, idè Hungaricarum

d Man. lin. Loc. commun. e Bellefor. Cosmograph. olet 79. Tomo. 2. f. Vide Straph. de Luth. inter se concord. folio 419. g Sleidan. libro 18.

rum rerum scriptores testantur. Et nostro tempore Protestantes Maximiliano Imperatori contra Turcam ferre auxilia, & commune cum ceteris Christianis Principibus fedus contra Selimum inire recularunt, ut idem rerum Hungaricarum auctor scribit, & nos sequenti libro latius ostendemus. Quam multi inter Lutheranos una cum infelici illo Huldérico Hutreno Turcicæ dominationi subesse optarunt, ut tantum omnem Papæ potestatem viderent abolitam! Sanctum nempe hunc zelum discipulus a magistro suo Luthero suserat: à quo Turcica etiam in Polonia & vicinis regionibus superstitio longe lateque fuit propagata. Sed iam tempus est, ut sandapilam ac funestas tedas ei appareamus, cuius doctrina tot homines morti dedit, totque animas æterno, tot regna ac regiones temporali exitio inuoluit.

DE LVTHERI MORTE: DEQUE
summo eiusdem fastu & arrogan-
tia, ac ceteris moribus.

CAPUT. XI.

ARGUMENTUM.

- I. Lutherus Concilium impedire tentat.
- II. In patriam proficiscitur, & subitanea morte opprimitur.
- III. Eius sepultura.
- IV. Eius fastus.
- V. Lutherus nullum unquam fecit miraculum; facere vero conantem quomodo diabolus tractarit.
- VI. Eius contumelia in SS. Patres seu Doctores.
- VII. Quomodo veteres scriptores ab ipso corrupti.
- VIII. Laudes Luthero à discipulis ipsius adscripta.

DVM ex vna parte Carolus Imperator & Ferdinandus Romanorum rex vna cum ceteris Catholicis Principibus vires suas contra Turcam expediunt, ac simul Protestantium conatibus obuiam ire conantur; ex altera parte summus Pontifex Dei in terris Vicarius, ex omnibus Christiani orbis regionibus & angulis ecclesiarum Patriarchas, Episcopos & Antistites Tridentum ad Concilium euocat, ut certum aliquod & irrefragabile contra tot hæreses in Germania & alibi pullulantes decretum fieret ac promulga-

retur; iamque adeo apertis Concilij foribus Anno 1546. totus Mundus eò properat: Lutherus omnium non modo hæreticorum, sed & hæresiarum antesignanus, præsentens Spiritum S. qui eiusmodi cõtibus semper præsidere solet, diffinitivam contra ipsum sententiam pronuntiaturum; ut id impediret, omnem lapidem mouit. Quibus vero ad hoc artibus vsus sit, ex ijs quæ paulo antè dicta sunt, aliquo modo patet. È sequentibus verbis manifestius intelligetur. Ut vero & ipse turbis & dissentionibus, quæ inter discipulos suos ortæ fuerant, remedium aliquod adferret, & in tantâ confusione ordinem aliquem statueret, Synodus aliquot celebrari curauit, in quibus Sacramentorum præcipua causa ventilata, sed frustra fuit omnis illa quauis arte, dolo & vi tentata concordia, Deo nunquam permittente, ut extra sacrosanctum suum tabernaculum vnitas reperiat, sed magis scissuræ factiones & confusio: *Vbi umbra mortis, & nullus ordo sed sempiternus horror inhabitans.* (a) Et verissimum est:

Subiectum est Sathana quidquid non numine plenum est.

Sed Deum immortalem! quas non artes Lutherus & socij adhibuerunt, ut ne sanctum illud Concilium Tridenti indiceretur? quid non conati sunt, ut indictum impediretur aut disturbaretur? in quam non faciem se verterunt, ut efficerent ne quid certi ibi diffiniretur? quoties Protestantes protestati sunt, nulla huius concilij decreta pro validis habituros? Cur quæso? quia à Pontifice Ecclesiæ capite indictum fuerat. Vnde factum est, ut quamuis anno MD XLV. 13. Dec. cœperit, ante tamen annum MDLXIV. Pio IV. Pontifice, decreta eius conclusa non sint & promulgata: in quo nemo Lutheranorum, quamuis non tantum sub fide publica vocati, verum etiam obsolescis eis oblatis essent, comparere ausus fuit. Tantum vero abfuit ut reorum personam sustinere ac culpam deprecari cogitarent, ut etiam inter Doctores, immo inter Iudices sedere vellent. Sed de his in illo libro quo Franciæ schisma expositurus sum amplior erit dicendi locus: ubi ordinem, sessiones, cæremonias & alia huius omnium fere quæ in Europa celebrata sunt, illustrissimi & celeberrimi Concilij explicabo: cuius finis in ipsum, quas tot tantaq; hæcenus misera Francia passa est calamitatum incidit, incitum.

II. Mira

a Job. 106.